

I. DECLARAȚIE POLITICĂ

II. RELAȚIA PREȘEDINTELUI CU INSTITUȚIILE FUNDAMENTALE ALE STATULUI

III. UN PROIECT LIBERAL PENTRU ROMÂNIA

1. Viziunea economică
2. Evoluția instituțiilor
3. Societatea

IV. PREȘEDINTELE – GARANT AL SECURITĂȚII NAȚIONALE

V. RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI POLITICA EXTERNĂ

I. DECLARAȚIE POLITICĂ

Candidez la funcția de Președinte al României în numele valorilor liberale, ca un continuator legitim al liberalismului modernizator și reformator care a construit România modernă. Liberalismul este singura viziune ce își afirmă încrederea în universalitatea, durabilitatea și actualitatea valorilor liberale. Pentru mine, primatul libertății individuale reprezintă fundamentul oricărei organizări politice, sociale, economice și culturale democratice.

Fidel tradiției liberale românești, îmi propun să continui programul fondatorilor liberali ai României moderne, inspirându-mă din gândirea și acțiunea lor întemeietoare de stat și reformatoare a societății. De la Proclamația de drepturi și libertăți din 11 iunie 1848 și până la integrarea în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, liberalii au fost, așa cum observa profetic în 1905 Ion I.C. Brătianu, cei care „au pus în execuție necesitățile vitale ale României”. Construcția unei națiuni moderne și europene, precum și încurajarea creativității economice, sociale și culturale a indivizilor în condiții democratice au fost, vreme de 140 de ani, cele două misiuni asumate explicit de liberalii români. Aproape un secol și jumătate, valorile liberalismului românesc au rămas constante: națiunea, democrația, prosperitatea, ordinea, proprietatea privată și solidaritatea socială. Întrupând o vocație istorică, guvernarea liberală din 2004-2008 a adăugat acestor valori și atașamentul față de proiectul construcției unei Europe unite.

Corpul politic al națiunii române are un profil liberal de neșters, construit cu simțul istoriei, prin două constituții, două războaie: de independență și de reîntregire, prin împrăștierea succesivă, prin garantarea proprietății în legea fundamentală postcomunistă și prin tratatul de integrare europeană. Viziunea politică a liberalilor români a fost mereu aceeași: consolidarea unei societăți de oameni liberi, instruiți, capabili de inițiativă, o societate care a eliminat privilegiile de clasă și de statut, o societate unde, între un stat neutru și indivizi, nu se interpun rețele de patronaj, grupuri de interese structurate sau alte forme de dependență colectivă. O societate caracterizată de un regim al separărilor funcționale multiple: între sfera publică și cea privată, între politic și economic, între guvernare și administrație, între stat și cultură în cele mai variate forme. O societate în care sursa ultimă a drepturilor și libertăților civile, politice și sociale este cetățeanul, format pentru a înțelege că libertatea este inseparabilă de responsabilitatea față de propriul destin și față de progresul națiunii în ansamblu.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred în autonomia persoanei și în suveranitatea conștiinței individuale.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că drepturile și libertățile își au izvorul în natura umană, rolul statului fiind exclusiv acela de a le recunoaște, ocroti și promova.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că libertatea de gândire, de exprimare și de asociere, ca și libertatea de a întreprinde comportări riscante ce trebuie asumate individual și ce nu pot fi transferate societății.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că datoria fundamentală a statului este aceea de a asigura drepturile și libertățile individuale, fie ele civile, politice, sociale sau economice.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că a doua îndatorire a statului este aceea de a-i forma pe cetățeni pentru libertate, responsabilitate și cetățenie democratică.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că, pentru a guverna bine, statul trebuie să guverneze mai puțin, dar mai ferm.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred în separarea funcțională și în controlul reciproc al puterilor în stat; nici o autoritate publică nu poate fi independentă față de celelalte și nu se poate sustrage controlul cetățenilor, care sunt sursa suveranității naționale.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că individul are întotdeauna întâietate asupra grupului și mă opun oricărei forme nivelatoare de colectivism.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că valoarea unei societăți rezidă în valoarea individuală a fiecăruia dintre cetățenii săi.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că drepturile individuale se referă la ceea ce are dreptul să îndeplinească fiecare cetățean, nu la ceea ce se simte îndreptățit să primească de la alții.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că proprietatea trebuie să fie rodul muncii, al creativității, al energiei și al excelenței individuale.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că proprietatea privată nu este un scop în sine, ci un mijloc de a proteja și spori libertatea.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că piața liberă și capitalismul oferă instrumentele cele mai juste și mai legitime pentru crearea avuției.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că liberalismul nu poate exista fără capitalism, dar și că, în absența liberalismului, capitalismul poate produce nedreptate și servitute.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că finalitatea oricărei societăți constă în asigurarea libertății și prosperității tuturor și a fiecăruia în parte, și nu în uniformizarea proiectelor individuale și a modului de viață al cetățenilor.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că subiectul construcției europene trebuie să fie cetățeanul, nu consumatorul.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că securitatea vieții și a proprietății constituie cele dintâi libertăți ale cetățenilor.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că protecția vieții și a proprietății pot fi asigurate mai eficient de către stat decât de către piață.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că rolul statului în economie este acela de a fi un arbitru al competiției libere.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că un stat ce impozitează excesiv munca este un stat care descurajează munca, și că un nivel scăzut și judicios distribuit al impozitelor și taxelor este metoda cea mai bună de favorizare a creșterii economice și de creare a avuției.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că indivizii și societatea au datoria să-i sprijine, prin intermediul statului, pe acei cetățeni aflați în incapacitatea temporară sau permanentă de a-și asuma răspunderea pentru propria viață.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că nu se cuvine ca statul să-și asume funcții și competențe ce pot fi duse mai bine la îndeplinire de către asociații libere ale cetățenilor.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că statul de drept înseamnă domnia legii, nu a oamenilor care populează vremelnice instituțiile represive ale statului.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că fenomenul corupției poate fi limitat nu numai prin aplicarea imparțială și dreaptă a legii, cât mai ales prin reforma profundă a instituțiilor statului făcută în așa fel încât cetățenii să le recunoască spontan caracterul just, rațional și benefic atât pentru individ, cât și pentru societate.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că o societate liberă are nevoie de curajul cetățenilor săi: curajul de a gândi chiar și împotriva curentului, curajul de vorbi chiar și împotriva opiniei majoritare, curajul de a îndrăzni mai degrabă să faci, decât să te plângi că alții nu fac destul sau ce trebuie.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că pluralismul și diversitatea sunt condiția necesară și obligatorie a unei societăți libere.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred în progres în toate domeniile acțiunii umane.

Ca liberal, viitor președinte al României, cred că demnitatea umană este măsura tuturor formelor de organizare socială și politică.

II. RELAȚIA PREȘEDINTELUI CU INSTITUȚIILE FUNDAMENTALE ALE STATULUI

În ultimii ani, societatea românească a fost dramatic divizată de conflicte dintre cele mai acute, la limita reglementărilor constituționale. Principalul motiv al acestor diviziuni a fost încercarea de instituire a unui regim autoritar, în care puterea președintelui să excedă puterea tuturor celorlalte instituții și puteri în stat. Reacția legitimă a societății românești, care s-a mobilizat în 2012 în apărarea democrației, a frânat această derivă anti-democratică, dar nu i-a putut extirpa cauzele. Consider, de aceea, că principala obligație a unui nou președinte al României este aceea de a reface prestigiul și onoarea instituției prezidențiale, echilibrul necesar al puterilor în stat și coeziunea socială în jurul marilor interese ale națiunii. Mă angajez solemn să împlinesc acest nobil deziderat, prin toate mijloacele pe care le oferă Constituția, legile țării, și autoritatea unui președinte ales prin vot universal, ca reprezentant al corpului cetățenesc în întregul lui. Nu în ultimul rând, prin atitudinea și comportamentul meu, atât în cadrul oficial cât și în viața de zi cu zi, voi contribui la refacerea autorității și demnității funcției prezidențiale, la un corect echilibru al instituțiilor și la un dialog constant și util între stat și societate.

Întreaga mea activitate și experiență anterioară atestă faptul că respect toate instituțiile statului și că voi continua să o fac și ca Președinte al României. În Constituția României, Președintelui îi este rezervat un loc important: el este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale, veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice, mediază între puterile statului, precum și între stat și societate, poate lua parte la ședințele Guvernului, adresează Parlamentului mesaje, poate să dizolve Parlamentul doar în condiții clar enunțate de legea fundamentală, poate iniția un referendum, încheie tratate internaționale în numele României, este comandantul forțelor armate.

Președintele nu este totuși o autoritate situată deasupra celorlalte puteri, ceea ce impune o **exercitare cu bună-credință a atribuțiilor**, adică cu observarea și respectarea competențelor celorlalte puteri, inclusiv ale Guvernului. Președintele este parte a Executivului, și nu șef al acestuia. Pe de altă parte, Președintele, ales prin vot universal, are aceeași legitimitate și reprezentativitate populară ca și Parlamentul. Poziționarea Președintelui în raporturile cu Guvernul și Parlamentul trebuie să aibă în vedere un singur criteriu, **respectarea literei și spiritului Constituției**.

Ca garant al independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale, voi avea o comunicare și o **cooperare efectivă cu Guvernul**, în respectul desăvârșit al atribuțiilor și autorității acestuia prin consultarea acestuia cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită și prin participarea, ori de câte ori se impune, la ședințele de guvern.

Voi avea o **comunicare eficientă și respectuoasă cu Parlamentul**, prin adresarea de mesaje atunci când e cazul. În cazul investirii unui nou guvern, în respectul art. 103 alin. 1 din Constituție, voi desemna drept candidat pentru funcția de Prim Ministru persoana

propusă de partidul sau coaliția de partide care au sau pot realiza majoritatea în Parlament. În cazul remaniierilor guvernamentale, după o prealabilă consultare cu Primul Ministru, pentru evitarea oricărui blocaj instituțional, voi numi ca miniștri acele persoane pe care acesta le desemnează.

În fine, dar nu în ultimul rând, voi avea **o comunicare corectă și constantă cu cetățenii României**, pentru un control efectiv al deciziilor aleșilor, pe calea referendumului, prin inițierea unor dezbateri naționale în jurul marilor proiecte de dezvoltare, și prin atenția permanent acordată mesajelor provenite din societate.

În anii din urmă, România a trebuit să își gestioneze deficitul economic și instituțional în condițiile adâncirii unui dezechilibru extern și al unei derive a instituțiilor democratice. Dacă primele două deficite au rădăcini istorice, riscul democratic s-a accentuat din cauza relativizării inacceptabile a limitelor puterii. Neîncrederea publică generalizată în progresul social – aici fiind incluse atât instituțiile formale cât și cele informale din societate – reprezintă răspunsul la evoluția acestui proces de degradare comportamentală.

Având în vedere experiența ultimilor ani, mă angajez, public și explicit, să evit orice imixtiune în competențele celorlalte puteri, orice manifestări de partizanat politic, orice gest de folosire în interes propriu a instituțiilor subordonate. Mă angajez totodată să respect cu strictețe independența justiției, să nu fac niciun gest care să-i știrbească autoritatea, dar totodată să veghez, în limita mandatului meu constituțional, la buna funcționare a instituțiilor acesteia.

La baza raportului dintre Președinte și puterea judecătorească stă dreptul acestuia de a participa la ședințele Consiliului Superior al Magistraturii (C.S.M.), situație în care el le și prezidează. Acesta fiind principalul cadru în care Președintele se poate exprima cu privire la problemele cu care se confruntă sistemul judiciar, îl voi folosi pentru a formula propuneri în vederea unei recredibilizări a Justiției, astfel încât ea să devină o putere cu adevărat responsabilă.

Acest deziderat poate fi atins prin:

- degrevarea rolului instanțelor de judecată și scurtarea termenelor de soluționare a proceselor, precum și introducerea unei justiții alternative, valorizând instituția medierii pentru cauzele de importanță și valoare redusă;

- instituirea unui cadru sancționator mai eficient în cazul încălcării flagrante a principiilor unei justiții corecte și echitabile și instituirea răspunderii materiale, disciplinare și penale a magistraților în cauzele în care România este condamnată la CEDO cu reținerea unei greșeli de judecată;

- regândirea mecanismului desemnării conducătorilor instanțelor și parchetelor pentru eliminarea oricărei influențe sau determinări de natură politică, economică etc. Procedura actuală de numire a conducătorilor instanțelor și parchetelor induce o neîncredere în corectitudinea exercitării de către aceștia a mandatului primit și determină o depreciere a mediului moral din interiorul sistemului judiciar. Ca alternativă ar putea fi avută în vedere o rotație anuală a tuturor magistraților la conducerea instanțelor și parchetelor din care fac parte, ceea ce ar elimina orice înțelegere ocultă, imorală și ilegală cu privire la atribuirea unui mandat de conducător. Astfel, fiecare magistrat știind când i-ar veni rândul să conducă

instituția și că nu o va putea face pentru mai mult de un an, nu va avea nimic de negociat cu factorul politic;

- asigurarea unei mai mari autonomii a Inspecției judiciare din cadrul C.S.M., sens în care s-ar putea avea în vedere alcătuirea acesteia și din magistrați retrași din activitatea curentă, cu o anumită vechime și înaltă apreciere profesională și includerea obligatorie în actul de inspecție a reprezentanților societății civile (eventual și a reprezentanților organizațiilor magistraților).

Împreună cu C.S.M., voi acționa și pentru perfecționarea continuă a pregătirii magistraților, activitate care trebuie să privească nu doar latura profesională, dar în mai mare măsură și latura morală.

În calitate de Președinte al României propun societății românești un nou contract între cetățeni și clasa politică, bazat pe un control efectiv și eficient al cetățeanului asupra autorităților și deciziilor acestora.

Voi acționa, inclusiv prin susținerea unor modificări de natură constituțională, pentru:

- prevederea unei proceduri de revocare a aleșilor la nivel național și local;

- reformarea Curții Constituționale, prin modificarea procedurii de numire a judecătorilor (în vederea limitării ingerinței politicului), și îmbunătățirea procedurii de soluționare a excepțiilor de neconstituționalitate;

- creșterea ponderii și rolului reprezentanților societății civile în Consiliul Superior al Magistraturii (un număr mai mare de reprezentanți, participarea acestora la luarea deciziilor și în secțiile C.S.M., eligibilitatea lor la conducerea C.S.M. etc.).

Candidatura mea răspunde unei viziuni asupra misiunii Președintelui României dominată de punerea în operă și garantarea unui sistem instituțional organizat în jurul drepturilor individuale, pentru dezvoltarea unei comunități politice naționale organizate în cadrul european după principiile libertăților civile, politice și economice, precum și ale justiției și solidarității sociale. Proiectul politic pe care îl propun cetățenilor României este întemeiat pe legătura indisolubilă dintre libertate, democrație și prosperitate.

III. UN PROIECT LIBERAL PENTRU ROMÂNIA

Mandatul viitorului Președinte al României va începe, emblematic, în ziua în care aniversăm un sfert de secol de la revoluția care a deschis drumul democrației în țara noastră. Începe pe 21 decembrie 2014, cu doar câteva zile înainte de Anul Nou 2015, și urmează să se încheie cu câteva zile înainte de Anul Nou 2020. Între aceste date simbolice, vom aniversa un secol de la Marea Unire și vom avea privilegiul de a exercita, pentru prima oară în istorie, mandatul de Președinte al Uniunii Europene. Pe măsura acestor date care ne ilustrează istoria, propun cetățenilor României un Proiect liberal, îndrăzneț și vizionar, pentru România anului 2020, dar și pentru anii ce vor veni.

Proiectul meu politic este: „România - a șaptea putere a Uniunii Europene”.

Este un proiect pe termen lung care își propune angajarea energiilor națiunii române în direcția unei aspirații istorice a societății noastre: apartenența europeană.

Este un proiect național pentru o nouă Românie. Este un proiect al românilor pentru români în context european. Este un proiect a cărui esență este democrația prin economie, cultură și progres.

Societatea românească se află în ultimii ani sub presiunea permanentă a identificării de soluții la problemele imediate ale unei crize economice neîncheiate, la care se adaugă îngrijorările unei alte crize de dată aceasta geopolitice cu debut recent. În aceste condiții, soluțiile individuale au prevalat, iar proiectele comune au eșuat din lipsa viziunii. Prin impunerea unei tranziții către capitalism dominate de ideea liberalizării rapide, dar în lipsa unui proces simultan de construcție a instituțiilor economiei de piață, decidenții politici au produs, de fapt, o întârziere a dezvoltării economice. Costul acestei tranziții întârziate încă se plătește. În același timp maturizarea societății românești a dus la apariția unor curente de opinie al căror numitor comun îl reprezintă respectarea limitelor puterii prin asumarea responsabilității publice în relația dintre guvernanți și guvernați.

România are astăzi toate datele pentru a-și defini un nou proiect de țară. Acest proiect trebuie să plece de la cerințele societății românești acordate cu contextul european schimbându-se astfel opțiunea de până acum în care cerințele externe au dictat schimbările interne. Este nevoie, deci, de un proiect național integrator care să răspundă marilor întrebări asupra evoluției țării noastre, întrebări născute după încheierea parcursului de recuperare istorică a României odată cu aderarea la Uniunea Europeană.

România a parcurs în istoria sa recentă trei etape către democrație: etapa reconstrucției instituțiilor democrației, etapa întăririi instituțiilor democratice în vederea integrării în structurile euro-atlantice și, mai recent, etapa în care s-a încercat consacrarea democrației prin drept. Această ultimă etapă a fost caracterizată de confuzia care încă domină societatea românească conform căreia democrația prin drept, sprijinită pe instituții, poate fi înlocuită de o democrație justițiară impusă. Niciodată în România nu s-a pus cu realism problema democrației prin economie, cultură și progres individual. Și aceasta deoarece în toți anii tranziției s-a indus ideea că prosperitatea este un rezultat automat al democrației

instituționale. Democratizarea societății implică, încă, un efort național în care Președintele trebuie să își asume rolul de promotor al marilor orientări. Iată de ce propun societății românești ca parte a proiectului politic pe cel societal, al cărei esență este:

România - o nouă economie prin cultură și progres individual!

Începând cu anii '90 România și-a propus realizarea a două proiecte naționale. Mai întâi aderarea la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, care a semnat atașamentul pentru valorile democrației occidentale, atingerea obiectivului de securitate națională și re poziționarea geopolitică a țării. Apoi, aderarea la Uniunea Europeană, care a devenit cel mai important proiect de modernizare a statului și a instituțiilor naționale. Pentru realizarea acestor două proiecte, întreaga societate românească a avut de înfruntat dificultăți și de plătit costuri semnificative. Privind retrospectiv, putem spune că îndeplinirea celor două proiecte reprezintă, de fapt, materializarea obiectivelor istorice ale României și consacrarea procesului de transformare societală și economică a țării. Odată cu anul 2007, etapa recuperării aspirațiilor istorice ale României în raport cu parcursul euro-atlantic s-a încheiat. Tranziția socio-economică, însă, nu!

În perioada post-aderare, România și-a propus adâncirea integrării europene a țării noastre și s-a concretizat prin elaborarea Strategiei Postaderare având ca obiectiv principal reducerea decalajelor de dezvoltare dintre România și statele Uniunii Europene iar ca ținte aderarea la zona euro și accesarea în spațiul Schengen. Odată însă cu declanșarea crizei economice, pierderea de viteză în ceea ce privește asumarea unor demersuri comunitare de către statele membre a slăbit și coeziunea în jurul conceptului de „mai multă Europă” susținut de România. În acest context, chiar dacă obiectivul rămâne valabil, mijloacele de care dispune România pentru dezvoltare sunt acum semnificativ diferite.

România are nevoie de un nou proiect național.

Întreaga societate românească resimte direct sau indirect lipsa lui. Un proiect național trebuie să găsească numitorul comun al abordărilor economice, instituționale și societale în interiorul unor obiective ale națiunii și într-o Europă a națiunilor. Înainte de toate, este nevoie de un proiect **onest** față de români. Acesta înseamnă că trebuie să fie realist și să prezinte clar nu numai oportunitățile, limitele viitoarelor decizii și costurile pentru fiecare cetățean, ci și orizontul de timp în care sunt așteptate schimbările. Poate că cea mai dificilă condiție de acceptare a unui proiect național este **credibilitatea** celor care îl propun. Dacă românii îmi vor acorda încrederea lor, acest proiect va reuni în jurul realizării sale forțele și energiile reunite ale națiunii.

În perioada postaderare, România nu a reușit să își maximizeze avantajele ca stat membru nici în ceea ce privește absorbția fondurilor europene, nici prin raportare la noul *acquis* comunitar. Odată cu criza economică, rezistența societății românești la schimbare a fost, din nou, pusă la încercare printr-o consolidare fiscală abruptă și fără obiectiv clar.

În context european, criza economică neîncheiată a dus la ascuțirea disputei dintre paradigma dezvoltării bazată pe consum vs. optimizarea evoluției deficitelor. În aceste condiții, România trebuie să își redefiniească propria opțiune de dezvoltare ținând pe de o parte seama de constrângerile financiare, iar pe de altă parte de reducerea disponibilității resurselor, fie acestea externe - investiții străine - fie interne – de economisire.

În perioada de tranziție a României către economia de piață și o societate deschisă, pilonii economic, instituțional și societal au avut evoluții inegale, incomplete și necorelate. În ceea ce privește **pilonul economic**, consensul de la Snagov din 1995, *Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu din anul 2000* sau documentele aderării la Uniunea Europeană, au reprezentat tot atâtea etape de parcurs având propriile contradicții, reușite și eșecuri deja cunoscute. În ceea ce privește **pilonul instituțional**, acesta a avut cel mai inegal parcurs și **s-a oprit la nivelul unei transpuneri încă imature** a unor modele europene disparate, în numele convergenței comunitare. În fine, elementele **consensului social** au lipsit din dezbaterile publice făcând ani la rând ca agenda publică să fie diferită de cea a puterii politice. Când societatea a căpătat o stare de maturitate semnificativă, formularea grăbită a unor pacte fie pentru sănătate, fie pentru educație, au eșuat politic încă de la momentul formulării concluziilor.

Din contextul de mai sus rezultă că României i-au lipsit nu atât strategiile ori planurile de acțiune, ci **instrumentul de evaluare permanentă a performanțelor** cu care să își poată corecta parcursul. Acest instrument trebuie să evalueze **creșterea competitivității rezultată în urma deciziilor: productivitatea totală a factorilor în ceea ce privește pilonul economic, eficiența instituțiilor și calitatea resursei umane în sens larg**.

1. Viziunea economică

Obiectivul pilonului economic este convergența cu media statelor UE. În ceea ce privește convergența nominală, România a obținut progrese semnificative în acest an fiind previzionată îndeplinirea tuturor indicatorilor. Pe de altă parte, la sfârșitul anului 2013, PIB/locuitor în România (ajustat la Paritatea Puterii de Cumpărare) reprezenta circa 50% din media Uniunii Europene după o evoluție accelerată și apoi mai lentă, odată cu declanșarea crizei economice. În acest context trebuie spus, totuși, că este puțin probabil ca zona euro să-și deschidă porțile unui stat-candidat având un PIB/locuitor mai mic de 60% deoarece ar însemna să creeze probleme mari atât sieși, cât și statului respectiv.

Principalul obiectiv al pilonului economic pentru termenul mediu (2023) este creșterea PIB/locuitor având ca țintă depășirea procentului de 60% din media statelor UE28 iar pe termen lung atingerea procentului de 70% (2030).

Atingerea obiectivului convergenței impune condiția ca PIB-ul României să evolueze astfel încât **în fiecare an creșterea înregistrată să fie mai mare cu cel puțin 1,5-2,5% față de ritmul anual prognozat pentru UE28**. Astfel, în condițiile unei creșteri prognozate

pentru UE28 de 2% atingerea obiectivului de convergență pe termen scurt impune o medie a creșterii suplimentare a PIB-ului țării noastre cu 2,2%. Deci, timp de nouă ani, ritmul de creștere al PIB-ului României ar trebui să se mențină în medie la 4,2%. Pentru obținerea unei creșteri economice sustenabile trebuie analizat și intervenit asupra factorilor obiectivi care compun PIB-ul potențial: capitalul/investițiile, forța de muncă și productivitatea totală a factorilor. Aceasta este calea corectă economic și onestă politic, dar și cea mai dificilă, deoarece implică politici publice care nu de puține ori pot apărea sau chiar deveni nepopulare, iar unele rezultate nu vor fi disponibile decât într-un orizont de timp mai lung. Alternativa politicianistă este cea a politicilor de stimulare artificială a cererii fie prin politici monetare expansioniste, fie prin politici fiscale relaxate care ar permite rezultate pozitive pe termen scurt.

În calitate de Președinte voi fi aliatul celor care doresc așezarea României pe drumul unei creșteri economice sustenabile bazate pe un proiect corect formulat și onest respectat.

Exista rezerve neutilizate de stimulare a investițiilor: pe de o parte, o mult mai bună absorbție a fondurilor comunitare (circa 6 miliarde euro/an alocate României în exercițiul bugetar 2014-2020); pe de altă parte, dezvoltarea Bursei de Valori București, prin înlăturarea celor opt bariere sistemice și trecerea de la stadiul de piață de capital de frontieră la stadiul de piață de capital emergentă. Dacă forțarea economisirii este o alegere neproductivă, de vreme ce România se află deja între statele membre cu cea mai înaltă rată de economisire, iar politicile privind creșterea calității resursei umane, respectiv a forței de muncă, nu pot avea efecte pe termen scurt și chiar mediu, singura opțiune imediată este creșterea productivității totale a factorilor.

În calitate de Președinte al României, consider că prioritățile politicilor publice pentru etapa următoare trebuie să urmărească utilizarea rezervelor de creștere a productivității totale a factorilor, ceea ce înseamnă reforme pentru competitivitate alături de maximizarea resurselor financiare pentru investiții, precum și reforma sistemelor publice de care depinde calitatea resursei umane, și în special al educației.

Atragerea de capital străin

Una dintre resursele investițiilor este atragerea de capital străin. Cum prognoza de creștere a prezenței acestuia în România nu este favorabilă, înseamnă că pentru a ridica cota de atractivitate a economiei este nevoie de măsuri de îmbunătățire a mediului de afaceri autohton începând elementele ce țin de palierul reglementărilor, al administrării inclusiv fiscale și încheind cu o politică suplă a ajutorului de stat în cadrul căreia să se promoveze nu doar latura angajării ci și cea a dezvoltării lanțurilor valorice.

În calitate de Președinte al României voi fi permanent în contact atât cu

mediul economic și societatea civilă, cât și cu decidenții politici astfel încât mesajele celor dintâi să fie clar înțelese de către cei din urmă în scopul creșterii credibilității țării noastre din punct de vedere investițional.

O nouă politică industrială și energetică

Este nevoie de creșterea influenței companiilor autohtone în economie; acestea sunt însă dependente de accesul la creditare, încă restrictiv. Realitatea arată că între anii 2009 și 2013 datoria externă a României s-a dublat de la 50 la 96 de miliarde de euro, fără ca în această perioadă să aibă loc o creștere a creditării companiilor. Statul a absorbit acești bani pentru a compensa comportamentul sectorului privat din perioada precedentă, iar PIB-ul României abia în anul 2013 a revenit la aceeași cifră din anul 2008 – 140 miliarde euro. Astfel, economia României a ajuns de unde a plecat cu prețul dublării îndatorării externe. În acest context, este nevoie de o schimbare în abordarea politicilor publice care să încurajeze creditarea prin formularea de priorități. **România are nevoie de o nouă politică industrială bazată pe refacerea, consolidarea și dezvoltarea lanțurilor valorice alături de o politică energetică durabilă.** O economie în care lanțurile valorice primare devin argumentul dezvoltării industriei prelucrătoare poate reprezenta **o nouă paradigmă de dezvoltare.**

La rândul său o nouă politică energetică națională este necesară în contextul european recent. Aceasta trebuie să aibă în vedere nu numai structura de producere a energiei, eficiența energetică sau siguranța energetică, ci și **stocarea energiei** și poate, esențial, **schimbarea paradigmei consumului gospodăriilor prin accentuarea componentei electrice** odată cu progresul tehnologic și dezvoltarea rețelelor inteligente.

În calitate de Președinte al României, voi sprijini elaborarea unei noi Politici Industriale și Energetice, deoarece acest demers reprezintă nu doar o obligație a Guvernului, ci și o responsabilitate a Președintelui în ceea ce înseamnă acordarea cerințelor societății cu prioritățile interne și externe.

Absorbția fondurilor europene

O prioritate pentru România rămâne necesitatea absorbției fondurilor europene într-un ritm multianual echilibrat. Un bun parcurs din acest punct de vedere ar consta într-un grad de absorbție global de cel puțin 80% pentru cei 43 miliarde euro (prețuri curente 2012) alocați țării noastre ca Fonduri Structurale și de Investiții (atragera a circa 60% din aceste fonduri, respectiv a aproximativ 4 miliarde euro/an, ar putea crește PIB potențial cu circa 1,6 puncte procentuale, adică de la 2 la sută pe an la circa 3,5 la sută pe an). O astfel de performanță nu va fi posibilă, însă, dacă se va continua confuzia care a dominat perioada 2007-2013, în care obiectivele au fost înlocuite de eligibilități, fapt care a permis cheltuirea ineficientă atât a fondurilor europene cât și a celor bugetare. **Absorbția fondurilor europene nu depinde numai de eficiența instituțiilor formale, ci și de o construcție administrativă la nivel central și local ca rezultate ale voinței politice.**

În calitate de Președinte al României, voi sprijini o nouă construcție instituțională descentralizată, nu ca o nouă formă de birocratizare, ci pentru creșterea transparenței funcționării și apropierea de prioritățile cetățeanilor.

Dezvoltarea pieței de capital

Consacrarea economiei de piață în România este condiționată de dezvoltarea piețelor bursiere de capital și de mărfuri. **Bursa trebuie să depășească faza sa artizanală actuală.** Harta acestor transformări este cuprinsă în modelul de depășire a celor "opt bariere" care ar permite trecerea Bursei de Valori din stadiul de piață de capital de frontieră în stadiul de piață de capital emergentă.

Un rol distinct va trebui acordat piețelor de mărfuri. Tranzacționarea pe acest tip de platforme va trebui încurajată, inclusiv în ceea ce privește participarea autorităților publice sau a societăților cu acționariat de stat.

În calitate de Președinte al României, voi fi aliatul acelora care consideră că dezvoltarea piețelor bursiere de capital și de mărfuri impune lansarea unei dezbateri largi și a unui program național de conștientizare și de educare bursieră, cu paliere distincte și specifice de adresare.

Dezvoltarea regională

Dezvoltarea regională este un concept economic și mai puțin unul administrativ. Cum în Europa conceptul de dezvoltare socio-economică regională nu a mai fost suficient de acoperitor, în urmă cu câțiva ani, în cadrul politicii de coeziune a Uniunii Europene, s-a născut un nou concept, cel de coeziune teritorială. Deși în România dezbaterea publică confundă cele două planuri, cel economic și cel administrativ, este necesar ca puterea publică să clarifice faptul că latura economică este cea care prevalează, deoarece nivelul de trai al populației nu crește prin simpla aplicare a principiului subsidiarității. **Nu regionalizarea administrativă este cheia dezvoltării regionale, ci invers, dezvoltarea regională este scopul descentralizării.**

În calitate de Președinte al României voi sprijini dezbaterea publică referitoare la descentralizare care trebuie făcută explicând cetățenilor faptul că dezvoltarea regională și coeziunea teritorială pot fi instrumente pentru soluționarea complexei probleme a planificării spațiale în România.

O astfel de viziune ar fi un pas către acordarea nevoilor infrastructurii regionale cu cea națională în contextul dezvoltării locale, scopul, de fapt, al tuturor politicilor de coeziune și de investiții.

Promovarea investițiilor din Strategia pentru regiunea Dunării – Un proiect dunărean pentru România

Una dintre cele mai importante oportunități pentru investiții pe care România trebuie să o fructifice provine din Strategia UE pentru regiunea Dunării, o inițiativă comună a României și Austriei la care s-au alăturat și celelalte state riverane membre sau nu în UE. Miza macroregională a strategiei constă în faptul că 115 milioane de cetățeni ai Europei, din 14 state și 11 regiuni declarate prioritare, vor putea deveni beneficiarii unor investiții directe. România poate și trebuie să își maximizeze avantajul natural pentru a beneficia de finanțările orientate către cei patru piloni ai strategiei: conectarea regiunii prin sistemele de transport, protejarea mediului, creșterea bunăstării și securitatea regională. Este pentru prima dată când România poate accesa fonduri pentru proiecte trans-frontaliere, trans-naționale și trans-sectoriale, ceea ce semifică un grad ridicat de complexitate. Investițiile pe care România le va putea gestiona vor debloca alte investiții care la rândul lor vor permite dezvoltarea regiunii. În domeniul infrastructurii, construirea sau reconstruirea porturilor dunărene (furnizoare de servicii de transport pentru companii mari din domeniul industrial sau furnizoare de servicii de stocare în special din domeniul agricol) alături de realizarea unor poduri având rol economic strategic, vor elibera rute de transport și vor permite evident dezvoltarea economiei locale și regionale. O mare provocare este abordarea hidro-energetică a Dunării care, în special în cazul țării noastre, trebuie să îmbine în plus prioritățile de mediu cu cele comerciale. În ceea ce privește mediul, renaturarea Luncii Dunării va rezolva grava problemă a zonelor inundabile iar realizarea unui sistem integrat de intervenție rapidă va crea stabilitate în ceea ce privește locuirea și siguranța investițiilor. De asemenea, asigurarea calității apei și stabilitatea traficului fluvial vor duce la reabilitarea unor stațiuni turistice decăzute, reconsiderarea siturilor arheologice și întărirea fluxului de vizitatori ai Rezervației Biosferei Delta Dunării. Toate acestea și multe altele trebuie cuprinse într-o viziune largă al cărei scop este stabilitatea economică a zonei, ceea ce se traduce prin apariția și consolidarea unui cât mai mare număr de companii care să creeze locuri de muncă și siguranță socială. Eu numesc acest mare proiect al țării noastre, de care sunt legat prin chiar inițierea sa: **Un proiect dunărean pentru România.**

În calitate de Președinte al României voi sprijini toate proiectele propuse în Strategia pentru regiunea Dunării, astfel încât țara noastră să joace un rol mai important în regiune în plan economic dar și politic pe măsura potențialului pe care îl are.

O strategie pentru competitivitate

În Uniunea Europeană, tot mai multe State Membre, primul dintre acestea fiind Danemarca, își pun problema elaborării unor strategii de competitivitate care să difere de cele de inovare. În România, o astfel de strategie trebuie să conțină o abordare generală de nivel național și un palier regional. În context european, România are cele mai slabe poziții competitive în ceea ce privește productivitatea în industria prelucrătoare, în inovare și în

ceea ce privește eficiența energetică. În contextul performanței regionale, considerând un indice de competitivitate potențial, România este abia la 31% față de media Uniunii Europene. O realitate severă explică aceste date: 29 de județe ale țării nu exportă, fiecare, nici măcar 1% din exportul total, iar 7 județe nu exportă produse cu valoare adăugată ridicată. Iată de ce, analiza competitivității naționale și regionale impune ca Strategia Națională de Competitivitate să fie acordată cu Strategia pentru Dezvoltare Regională și cu Strategia pentru Cercetare și Inovare.

În calitate de Președinte al României consider că dezbaterea publică referitoare la elaborarea unei Strategii Naționale de Competitivitate trebuie centrată în jurul ideii de valorificare a celor mai bune avantaje de care dispune România, a specializărilor de vârf în producție și cercetare, precum și a resurselor locale de calificare, inițiativă antreprenorială și factori naturali.

Succesul unei astfel de strategii ține de corelarea inițiativelor sectoriale, teritoriale și societale ceea ce va permite formarea eficientă a avantajelor competitive.

O strategie operațională pentru Tehnologia Informației și Comunicații (TIC)

Competitivitatea României în domeniul TIC cere elaborarea unei strategii naționale în domeniu, care care să depășească limitele Agendei Digitale UE, prin stabilirea de ținte referitoare la creșterea influenței României pe plan global. Ca valoare adăugată brută, domeniul TIC reprezintă astăzi în România cca. 4,1% (anul 2012) din totalul valorii realizate de economia țării noastre. Societatea digitală este o prioritate a tuturor statelor. Orientarea investițiilor și așezarea acestora pe zonele cu competitivitate ale țării noastre reprezintă o urgență. Accesul și creșterea vitezei în rețelele de comunicații, inter-operabilitatea, standardizarea, dezvoltarea de noi aplicații reprezintă priorități permanente care trebuie să ducă la democratizarea tot mai accentuată a TIC și, deci, la o calitate mai bună a vieții cetățenilor. Noua economie trebuie să se bazeze pe facilitățile tehnologiilor TIC pentru care România este deja recunoscută.

În calitate de Președinte al României voi promova în mod special obiectivele societății informaționale, de la alfabetizarea digitală și accesul la internet, la sporirea investițiilor în cercetare și sprijinul acelor care promovează noua economie.

Reforma radicală a educației

Este prima între prioritățile de creștere a productivității factorilor. Astăzi, urmare a contradicțiilor din evoluția învățământului românesc s-a ajuns ca în ceea ce privește ierarhia testelor PISA din 65 de țări, analizate în anul 2012, România să se claseze pe locul 45 la matematică, pe locul 49 la științe și pe locul 50 la citire, cu mult sub nivelul statelor din Europa Centrală și de Est. Înțelesul adânc al acestei stări de fapt constă nu doar în aceea că cca. 41%

din elevii români au dificultăți în rezolvarea unor exerciții matematice de nivel scăzut, ci că slaba lor performanță le va influența parcursul educațional și, mai mult, veniturile viitoare.

Situația cea mai dificilă se înregistrează la nivelul învățământului mediu, în care calitatea a scăzut, iar ponderea educației de tip profesional s-a redus de 10 ori în ultimii 20 de ani. Astfel, a apărut un nou risc, cel al reducerii investițiilor productive din lipsa personalului calificat. La rândul său, învățământul superior, deși a beneficiat de autonomie universitară, nu s-a putut proteja de alte tipuri de contradicții impuse prin politici publice, ca de exemplu, modificarea paradigmei cercetării din aplicativă/innovativă în producție de literatură științifică neglijându-se nevoia de aplicare mai rapidă a rezultatelor cercetării în economie. Inconstanța progreselor din sistemul de educație românesc este cauzată de faptul că ritmul schimbărilor a fost întotdeauna mai ridicat decât capacitatea, dramatic redusă etapă cu etapă, a celor implicați în a răspunde cerințelor. **România are nevoie de o reformă radicală a educației ale cărei rezultate se vor putea simți într-un interval de 10-15 ani și care va jalona apariția Generației 2050 pregătită pentru a conduce o nouă economie a competitivității.**

În calitate de Președinte al României, voi promova abordarea conform căreia pilonii unei reale reforme în educație trebuie să fie: refacerea demnității meseriei de profesor prin asigurarea unui parcurs de carieră celor care își aleg acest drum în viață, înzestrarea elevilor cu cunoștințe și competențe fără a le neglija abilitățile, deci promovarea unui învățământ flexibil și dedicat dezvoltării personalității, și reconstruirea unui sistem instituțional și administrativ despre care se poate spune că este depășit logistic și conceptual.

O atenție specială trebuie acordată asigurării șanselor egale la educație, în special la cea superioară, pentru rezidenții din mediul rural, deoarece **este anormal ca astăzi mediul rural, unde locuiesc circa 45 la sută din cetățenii români, să dea circa 1 la sută din totalul absolvenților de facultate.**

Stimularea inovării și a cercetării/dezvoltării

Privind cu luciditate, România se confruntă astăzi cu o competitivitate scăzută și un slab sistem de cercetare și inovare. O simplă comparație a celor zece indicatori care definesc competitivitatea României în competiția europeană - în care România se află pe locul 26 - arată că domeniul inovării are al doilea cel mai scăzut scor (după productivitatea muncii în industria prelucrătoare) urmat de eficiența energetică. În ciuda existenței unor solide școli academice în domenii strategice, resursele umane s-au redus numeric, iar problemele de infrastructură au alungat o parte dintre cei pregătiți pentru domeniul cercetării. Așa se face că astăzi, se poate vorbi despre o adevărată diasporă a cercetării românești - una dintre cele mai numeroase din lume (peste 16.000 de cercetători). Alături de subfinanțarea cronică, declinul resursei umane reprezintă principalul risc pentru sistemul de cercetare: dacă astăzi s-ar aloca pentru cercetare din surse publice cca. (0,8-1) % PIB s-ar înregistra mari probleme de cheltuire a fondurilor pentru proiecte semnificative.

În calitate de Președinte al României, voi sprijini ideile și proiectele care vor stimula în cercetarea și inovarea românească re-conectarea a resursei umane cu obiectivele de dezvoltare economică.

Schimbarea filosofiei de finanțare a firmelor inovative nu mai poate fi amânată. Trebuie încurajate capitalul de risc, noi produse ale Bursei de Valori sau alte vehicule financiare prin care să se poată reduce riscul introducerii noilor produse ori tehnologii. Inovarea științifică, legată în mod natural de cercetarea științifică, trebuie separată de inovarea industrială, cel puțin din punct de vedere financiar, astfel încât companiile să devină promotorii propriilor interese și nu candidații unor incerte finanțări publice organizate pe baze centrale. O nouă abordare trebuie propusă pentru reconectarea cercetării din domeniul agricol la prioritățile de dezvoltare naționale: nu numai în ceea ce privește specificul propriu-zis al domeniului, cât și în ceea ce privește noile cerințe energetice ori aplicațiile industriale.

Nu în ultimul rând, este nevoie instituirea dialogului cu cercetătorii romani care studiază sau lucrează în afara granițelor țării ascultându-le opiniile și aplicând măsuri de sprijin pentru reîntoarcerea acestora acasă. Cu ajutorul lor, Romania se poate transforma într-o nouă economie.

Dezvoltarea și industrializarea agriculturii

Agricultura este sectorul economic cu cea mai volatilă contribuție la PIB-ul României, cu cea mai scăzută productivitate a fermelor din UE, asigurând un procent de 28% din totalul angajaților - față de 3% în UE 15. Prima cauză a acestei stări de fapt constă în neîncheiata reformă a proprietății - mai puțin de 50% din totalul proprietăților este înregistrat cadastral și mai puțin de 15% este digitizat, procentul fiind încă și mai redus pentru mediul rural, la 9%. Această situație, dublată de existența unor suprafețe reduse de teren agricol ale celor cca. 3,9 mil. proprietari scade în mod dramatic productivitatea exploatațiilor (a căror suprafață medie este de cca. 3 ha față de 15 ha în UE). Așa se face că, România nu își fructifică unul dintre cele mai importante avantaje comparative față de alte state, 59,8% din teritoriul său fiind apt pentru agricultură. A doua cauză este legată de prima prin nefuncționarea pieței funciare și a creditului, inclusiv piața ipotecară și cea a asigurărilor, ceea ce condamnă fermierii pe de o parte să se bazeze preponderent pe resursele financiare provenite din filiera UE, iar pe de altă parte să suporte costuri ridicate de creditare. A treia cauză este lipsa infrastructurii rurale și a resursei umane. Acestea privesc nu doar sistemele de preluare a recoltei sau stocarea acesteia, ci și ansamblul infrastructurii domestice - alimentare cu apă, canalizare, drumuri, care anulează procesul de investire în aceste zone alungând practic forța de muncă spre zonele urbane. Soluția pentru ieșirea din criza utilizării suboptimale a proprietății a fost cunoscută dar neaplicată: finalizarea cadastrului utilizând fonduri publice. În lipsa acestei instituții, liberalizarea pieței funciare nu face decât să crească riscul de pierdere a unei noi etape de dezvoltare a României prin apariția unei piețe nereglementate.

În calitate de Președinte al României, consider că țara noastră are încă o Problemă

Agrară și voi sprijini orice demers orientat către rezolvarea acesteia. Existența unei Probleme Agrare înseamnă nu doar că agricultura, ca ramură economică, nu este competitivă, ci și că se manifestă o puternică sărăcie rurală, cauzată de lipsa unei viziuni culturale asupra satului românesc, de la accesul la educație și servicii de sănătate la stabilitatea și întinerirea populației, până la sprijinul antreprenorial. Iată de ce, consider că cel puțin trei priorități pot fi formulate și susținute atât de către societatea civilă, cât și de către decidenții politici:

Prima prioritate a politicii agricole este finalizarea lucrărilor de cadastru utilizând fonduri publice.

A doua prioritate a politicii agricole este infrastructura.

A treia prioritate a politicii agricole este industrializarea.

Marketizarea agriculturii românești reprezintă calea către stabilizarea producției, siguranța angajării și reprezintă pilonul dezvoltării rurale.

România are nevoie de o resursă umană aptă să răspundă schimbărilor permanente de pe piața forței de muncă. În termeni statistici, rata șomajului conform Biroului Internațional al Muncii (BIM) a rămas relativ constantă în ultimii 2 ani, fiind pentru anul 2013 de 7,3%, motiv pentru care România are printre cele mai scăzute rate ale ocupării din UE (59,7%) și printre cele mai scăzute rate ale productivității muncii din Uniunea Europeană (59,5%), poziționându-se pe ultimul loc. Factorii care generează aceste realități sunt decalajul tehnologic al economiei în ansamblul său, numărul mare al persoanelor care lucrează în agricultura de subzistență, dar și calificarea neadaptată cerințelor pieței. Astfel, se observă că nivelul cel mai ridicat al ratei de ocupare îl au absolvenții învățământului superior (81,7%), iar pe măsură ce scade nivelul de educație, scade și gradul de ocupare. La nivelul anului 2013 erau ocupate 62,9% dintre persoanele cu nivel mediu de educație și numai 42,1% dintre cele cu nivel scăzut de educație.

Pe de altă parte, suntem martorii altor două realități contrastante: avem nevoie de profesori, dar salariile lor mici îi includ în categoria activităților neatractive alături de agricultură, numărul acestora scăzând cu 22 mii de persoane; alt paradox este cel legat de dificultatea de a găsi resursă umană pentru domenii de înaltă calificare, în contextul în care România rămâne unul din principalii furnizori de resursă umană înalt calificată din Uniunea Europeană dar și SUA sau Israel. Impactul ratei scăzute a ocupării este mai dramatic pentru tineri, doar 2 din 10 tineri fiind salariați. Chiar și în cazul persoanelor ocupate, situația nu este îmbucurătoare, având în vedere faptul că rata sărăciei în cadrul acestei categorii este de 19%, ceea ce înseamnă că unul din 5 salariați nu poate avea un nivel de viață care să-i asigure minimul necesar. De altfel, veniturile din muncă acoperă aproximativ 80% din necesitățile angajaților cu salarii insuficiente, diferența fiind completată din transferuri sociale și pensiile părinților. Salariile reduse și povara fiscală ridicată încurajează munca la negru,

care reprezintă cea mai mare parte din economia subterană. România are cea mai extinsă economie subterană din UE raportat la mărimea economiei, reprezentând 28,4% din PIB.

Viitorul nu este liniștitor de vreme ce evoluția demografică arată că forța de muncă s-a diminuat semnificativ în 2009-2013 față de 2004-2008, ca urmare a intrărilor mult mai reduse ale tinerilor care au împlinit 18 ani (253 mii/an față de 364 mii/an), consecință a scăderii natalității după revoluția din 1989. Se observă că natalitatea a continuat să scadă, consecințele urmând a fi văzute în 2014-2018, când se va constata o nouă diminuare a intrărilor în forța de muncă a tinerilor care au împlinit 18 ani (de la 253 mii/an la 235 mii/an).

Iată de ce, în calitate de Președinte al României, cred că binele nostru individual depinde și de modificarea filosofiei de viață a cetățenilor care trebuie să evolueze către o înțelegere superioară a ceea ce înseamnă o mai mare prezență pe piața muncii. Pe de altă parte, va trebui învinsă prejudecata că orice vârstnic rămas în câmpul muncii ocupă locul unui tânăr. Această logică, de tip sau/sau, este valabilă în cadrul țărilor cu o forță de muncă în creștere. Deci, este evident că trebuie puse în dezbatere publică cele două decizii cu impact social: **rămânerea pe piața muncii și creșterea natalității.**

Promovarea ocupării și descurajarea pensionarii anticipate

România are cea mai mică rată de participare a forței de muncă cuprinsă între 65 și 74 de ani, în cadrul U.E. Pentru țările cu o forță de muncă în scădere, precum România, logica ce ar trebui să prevaleze este cea de tip și/și, în sensul că este nevoie de participarea atât a tinerilor, cât și a vârstnicilor doritori să lucreze. Această soluție posibilă pentru persoanele care sunt capabile și dornice să muncească nu trebuie formalizată printr-o decizie administrativă de creștere a vârstei de pensionare, ci printr-o decizie liber consimțită.

Sprijinirea politicilor de creștere a natalității

Politica de creștere a natalității este una dintre cele mai sensibile politici publice și care nu poate fi decât o politică pe termen lung. Pentru că rezultatele unei politici de stimulare a natalității să devină realitate, puterea publică trebuie să garanteze continuitatea unor măsuri favorabile.

Mai întâi este vorba despre creșterea capacității de sprijin a familiei prin programele educative destinate copiilor așa cum ar fi creșterea permanentă a investițiilor publice în creșe, grădinițe și alte instituții de educație preșcolară, precum și în formarea personalului didactic necesar, dar și continuarea și extinderea programelor de alimentație în școli și licee. În același timp, este vorba despre garantarea reinsertiei profesionale fără dificultăți post-concediu de maternitate, fără pierderi de statut, salariu și vechime în muncă, dar și aplicarea flexibilă a concediului post-natal, atât pentru mame, cât și pentru tați.

O politică pentru pregătirea permanentă a forței de muncă

Evoluțiile recente pe piața forței de muncă arată că specializarea într-un domeniu evoluează din ce în ce mai rapid, ceea ce reclamă perfecționarea continuă. Adaptarea forței de muncă la cerințele tehnologice noi înseamnă păstrarea competitivității în interiorul țării. Deci, este necesară o nouă gândire prin care fondurile destinate instruirii să fie disponibilizate către companii și dedicate acestora, în timp ce noile tendințe să fie transferate către sistemul de educație în scopul unei pregătiri anticipative.

O politică echilibrată a imigrației

Înainte de a practica o politică a imigrației, România trebuie să facă eforturi pentru a readuce acasă o parte din cei cca. 2,5 milioane de cetățeni plecați. Acest lucru este necesar deoarece aproximativ 60% dintre cei care au părăsit țara au vârste între 20 și 40 de ani, adică reprezintă forța de muncă aflată în cea mai prolifică perioadă a vieții. Instituțiile abilitate trebuie să definească un plan de atragere selectivă a imigrației, care să țină seama de afinitățile lingvistice, culturale, istorice, religioase ale posibilelor categorii de imigranți. Pe de altă parte, imigrația va trebui să fie prioritar centrată pe forță de muncă înalt calificată, deoarece mai mult de 500.000 de specialiști vor fi necesari în următorii 25 de ani pentru a putea ține pasul cu deficitul în creștere al forței de muncă calificate.

În calitate de Președinte al României voi susține dezbaterile publice și concluziile acestora în ceea ce privește nu doar chestiunile sensibile ca natalitatea sau descurajarea pensionării anticipate, dar și soluționarea problemelor imediate ca pregătirea continuă sau imigrația.

2. Evoluția instituțiilor

Obiectivul pilonului instituțional este modernizarea. Tranziția în România, și nu numai, a avut și are încă și o dimensiune instituțională. Prima etapă a construcției instituțiilor a fost urmată de cea a consolidării și convergenței acestora cu echivalentul lor European în scopul aderării la UE. Parcurusul celor 24 de ani ai tranziției arată că aproape toată construcția instituțională din România s-a axat pe ridicarea noilor structuri publice neglijându-se aproape total controlul civil asupra acestora. În ceea ce privește transformarea economică a statului aceasta s-a făcut haotic instituțiile economiei de piață fiind, de fapt, create după procesul de liberalizare și nu, cel puțin simultan, cum ar fi fost normal. Iată de ce, deși ritmul liberalizării s-a dorit alert, de fapt reformele au trenat.

În calitate de Președinte al României, voi susține modernizarea instituțiilor. Voi sprijini consolidarea, apărarea și autonomia instituțiilor, și în același timp întărirea controlului civil asupra acestora pe măsură ce independența lor se manifestă tot mai puternic.

Astăzi trebuie făcută o cotitură în comportamentul public: instituțiile trebuie lăsate să capete indentitate prin crearea memoriei proprii iar reprezentanții puterii publice să

permită creșterea controlului civil asupra instituțiilor în scopul protejării cetățenilor.

Instituțiile economiei de piață

Economia tranziției a neglijat o lungă perioadă semnificația și deci construcția instituțiilor economiei de piață, adică acelea care ar fi trebuit să fundamenteze alocarea resurselor, producerea și distribuția bunurilor și serviciilor economice. Construirea defectuoasă ori lipsa acestor institutii a dus la un management slab micro și macroeconomic și, în plus, a creat instituții informale negative pe care societatea românească le va elimina greu, precum mentalitatea de asistat, corupția și coruptibilitatea, ori lipsa asumării responsabilității individuale. Lipsa instituțiilor economiei de piață a făcut ca privatizarea să nu aducă venituri suplimentare la bugetul de stat, reforma sistemului fiscal să nu îmbunătățească administrarea, deci să nu reducă evaziunea și să crească încasările, iar alocările bugetare să rămână clientelare prin sistemele de licențe, permise, aprobări etc. **România a devenit pas cu pas o economie construită în jurul bugetului.** Economia de piață cere un stat care să garanteze și să protejeze proprietatea, să determine respectarea contractelor, să promoveze obiectivele sociale acceptate de majoritatea cetățenilor, să mobilizeze resursele necesare pentru activitatea sectorului public, să cheltuiască fondurile publice în mod util și să producă bunuri publice adică să impună „regulile jocului”. Economia de piață are nevoie de reglementări simple și clare, care nu lasă loc interpretărilor și arbitrariului. În calitate de Președinte al României voi fi susținătorul modernizării instituționale a cărei soluție ține de **rezolvarea dezechilibrului necompetitiv dintre instituțiile informale “vechi” și exigențele instituționale formale “noi”.** Aceasta se traduce prin nevoia ruperii cercului vicios al deficitelor instituționale.

Nu grupurile de interese, în sine, reduc eficiența alocării resurselor, ci mai degrabă contextul instituțional în care se desfășoară activitatea acestora. Câtă vreme instituțiile economiei de piață sunt fragile, încrederea cetățenilor în politicile guvernamentale va fi scăzută din simplul motiv al ineficienței. **Soluția pentru consacrarea instituțiilor economiei de piață este o reformă a reglementărilor în scopul raționalizării și simplificării acestora.** Reforma reglementărilor urmărește demararea unui amplu proces de reducere a masei legislative, reevaluarea fiecărui sector legislativ, stabilitatea legislativă, prin diminuarea numărului de schimbări și recurgerea sistematică la instituția «republicării». În același timp, este necesară consacrarea legislației de evaluare ex-ante și extinderea evaluărilor ex-post, care să permită atât fundamentarea legislației, cât și cuantificarea rezultatelor. **Reducerea poverii administrative asupra contribuabililor trebuie să fie obiectivul central pentru acest proces** care, bine condus, va duce la creșterea competitivității instituționale și administrative.

Instituțiile publice și administrația

Oricare ar fi modelul instituțional din România, prioritățile actuale au fost și rămân:

reducerea dimensiunilor statului, descentralizarea și creșterea calității serviciului public.

Semnificația unui stat suplu și eficient pornește de la structura și funcționarea Guvernului. Structura trebuie să reflecte nu doar domeniile strategice ori prioritățile de etapă ci și legăturile dintre politicile publice. Funcționarea trebuie să se bazeze pe proceduri stabile care să impună fundamentarea politicilor publice și, mai ales, evaluarea rezultatelor. În România ultimilor 25 de ani formarea și dezmembrarea instituțiilor publice sub diverse justificări au fragmentat politicile publice și, mai ales, au dus în derizoriu instituțiile de sinteză. Lipsa coordonării, slabul management public tradus printr-o capacitate administrativă scăzută și, poate în primul rând, substituirea competenței cu originea partinică au creat situații perverse. Astfel, politicile publice formulate de unele instituții publice au fost fie imposibil de operaționalizat, fie necorelate cu alte documente similare, fie nefinanțabile etc.

În calitate de Președinte al României, voi susține necesitatea coordonării politicilor publice, deoarece, ca garant al consensului public, sunt chemat să veghez și asupra eficienței cu care efectele negocierii sunt puse în practică de către instituțiile statului.

Astăzi în România există la nivel central mai mult de 80 de strategii sectoriale și numai în scopul fundamentării Acordului de Parteneriat cu UE pentru cadrul financiar 2014-2020 se pregătesc 24 de astfel de documente. Fără o coordonare a politicilor publice, un guvern nu poate fi eficient din simplul motiv că alocarea resurselor nu poate fi optimă.

Descentralizarea are astăzi în România mai mult justificări politice, decât sociale, ori economice. Nu pentru că acestea din urmă nu ar susține descentralizarea, ci deoarece accesul la resursele reduse pentru dezvoltare a creat structuri intermediare care introduc propriile costuri în circuitul financiar. Descentralizarea făcută diferențiat, în funcție de capacitatea administrativă, trebuie să conducă, mai întâi, la creșterea responsabilității autorităților în fața comunităților locale pe care le reprezintă, în contextul apărării interesului public și aplicării politicilor publice.

Ca președinte al României voi susține procesul de descentralizare care trebuie realizat numai în urma unei semnificative consultări publice care să stabilească în mod clar direcția de evoluție a țării pe termen lung din acest punct de vedere.

Corpul funcționarilor publici are un rol esențial în derularea politicilor publice. Reducerea calității acestuia este o realitate și cauzele nu sunt doar induse de politizarea sistemului administrative, ci și de o autoprotejare nejustificată a funcționarilor publici față de expunerea la competitivitate. Parcursul de carieră nu trebuie confundat cu garantarea funcțiilor, iar principiul rotației (aplicat și în serviciile Comisiei Europene) nu trebuie adus la nivelul de libera circulație fără criterii sau constrângeri profesionale. O soluție pentru creșterea eficienței funcției publice o reprezintă stratificarea atribuțiilor funcționarilor publici selectând pentru aceștia acele atribuții care cu adevărat solicită exercitarea

prerogativelor de putere publică. Astfel, va fi posibilă coabitarea funcționarilor publici cu așa numitul personal contractual în scopul creșterii competitivității sistemului.

3. Societatea

Ca Președinte al României, voi promova permanent ideea că, pentru a orienta România către obiectivul politic, acela de a deveni "A șaptea putere a Uniunii Europene", prioritatea în contextual social actual este consensul.

Deși pare un obiectiv enunțat de prea multe ori, consensul are astăzi o semnificație nouă odată cu manifestațiile publice recente. Tema de fond a acestor manifestări este, de fapt, cererea societății civile, organizate sau nu, ca **puterea publică să își asume limite politice** care să nu fie invocate doar în contextul alegerilor. **Subiectul limitelor puterii politice nu a constituit o temă reală a dezbaterii publice în România.** Este unul dintre motivele pentru care proiectul noii Constituții a țării a rămas fără un ecou relevant în societate. Fără o dezbatere asupra limitelor puterii, orice acord social rămâne mai mult un set de enunțuri, iar Constituția un set de reguli pentru aplicarea pârgurilor puterii.

Ca președinte al României, voi susține o reală dezbatere publică, precum și aplicarea concluziilor acesteia privind stabilirea limitelor puterii politice.

În lipsa unei acord pe tema limitelor puterii, partidele politice nu vor avea nici un motiv de autoreglementare, nici în ceea ce înseamnă finanțare, nici în ceea ce înseamnă responsabilitatea deciziilor postelectorale. Iată de ce, pachetul de legi referitor la organizarea, funcționarea și finanțarea partidelor politice trebuie reluat sub controlul societății civile. În plus, puterea publică, oricare ar fi aceasta, va trebui ea însăși să treacă la o nouă etapă de abordare a problematicei interesului general pentru că, odată cu aplicarea principiilor morale în viața publică, va avea loc și o întărire a instituțiilor și o așteptată îndreptare a eticii economiei de piață. Fără instituții puternice etica economiei de piață va rămâne un obiectiv pe termen lung, deoarece autoreglementarea și dereglementarea urmează unei faze de reglementare care, în România, a lipsit în multe domenii.

A doua mare temă de consens rămâne continuarea reformei marilor sisteme publice. Sistemul de sănătate și cel de pensii sunt bazate pe **solidaritatea** exprimată financiar prin contributivitate. Solidaritatea, însă, nu a fost susținută și de **responsabilitate**, căci plata contribuțiilor nu a condiționat actul medical ori pe cel social. Iată de ce, un al doilea element al consensului social trebuie să conștientizeze în **conectarea solidarității cu responsabilitatea** fie prin introducerea unui sistem de evidențiere netă a participării la sistem - cum este cel al contului individual - fie modificarea structurii sistemului.

În ceea ce privește pensiile, în pofida modificărilor făcute până în prezent și a sacrificiului generației actuale de pensionari, sistemul de pensii se află tot mai aproape de limita

sustenabilității. Cu o rată de înlocuire a venitului la bătrânețe față de salariu de 58% (rezultat ca raport al pensiei medii la salariul mediu) și cu o sustenabilitate redusă a bugetului de pensii publice, bazat pe aproximativ 2,5% transferuri de la bugetul de stat și cu o rată de dependență de 0,93% a raportului angajat (4,3 mil. pers)/pensionar (5,4 mil pers) sistemul public de pensii își arată limitele în prezent, lăsând un potențial de înlocuire redus pentru generațiile tinere și active. Migrația forței de muncă – aprox. 4 mil. persoane active în decurs de 20 ani, un număr aproape egal cu totalul actual al salariaților din România, face dificilă găsirea unui echilibru rezonabil între veniturile pensionarilor și contribuțiile persoanelor active, care au de asemenea propriile probleme cu rata sărăciei.

Ca Președinte al României, voi susține inițiativele care vor pune în discuție reforma reală și sustenabilă a sistemului de pensii în contextul aplicării principiului contributivității și al responsabilității.

Fie că este vorba despre conștientizarea cetățenilor asupra muncii fiscalizate care să le asigure multiplicarea veniturilor la bătrânețe, fie că este vorba despre completarea sistemului multipilon, care se urmărească eliminarea presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale de stat și o stimulare a creșterii economice prin investirea sumelor acumulate în fondurile de pensii private este nevoie de luarea unor decizii în care societatea civilă să aibă de spus un cuvânt esențial.

În ceea ce privește **sistemul de sănătate**, acesta a devenit profund debalansat în raportul dintre beneficiarul de servicii medicale și furnizorul acestora. În termeni statistici fundamentali, România se află în cea mai rea situație în raport cu statele Uniunii Europene: cea mai ridicată mortalitate infantilă de 9,8 nou născuți pierduți la 1.000 nou născuți vii (adică mai mult decât dublu față de rata UE de 4,1 la 1.000) și cea mai redusă speranță de viață la naștere de 72,7 ani față de 77,55 media UE. Reformarea sistemului de sănătate este, mai mult decât în alte domenii, un proces cultural care duce de mai mult de 20 de ani tarele modului de organizare și funcționare comunist.

Sistemele publice au avut mereu aceeași problemă. Au fost sacrificate aparent unul în favoarea altuia și toate pentru asigurarea unui echilibru macroeconomic permanent aflat în pericol. Asumarea unei mai mari finanțări pentru educație și sănătate nu mai este o chestiune bugetară ori legată de statutul meseriei de profesor sau medic în contextul general, ci este o urgență națională. Nu gradul de educație sau sănătate este, de fapt acum, miza acestui efort financiar, ci viitorul economic al țării. **Sănătatea publică, educația și cultura sunt resurse pentru dezvoltarea economică.**

În calitate de Președinte al României, voi sprijini inițiativele pentru o reformă a marilor sisteme publice, care a devenit o urgență.

Soluționarea problemelor majore ale acestor sisteme se leagă în mod direct de ameliorarea sărăciei care în România rămâne o realitate. Deși problema sărăciei nu este nouă, cronicizarea ei este. În comparație cu majoritatea populației, cetățenii aflați între ultimii 40% din punct de vedere al situației sociale sunt cei care au educația cea mai deficitară,

furnizează cei mai mulți șomeri și dacă lucrează au cele mai reduse salarii. Ori, evitarea capcanei sărăciei este tocmai obiectivul politicilor sociale; de vreme ce aproape 84% dintre cetățenii români beneficiază de cel puțin un program de protecție socială. Un nou consens social este necesar deoarece costurile sărăciei sunt mai ridicate față de cele ale educației, sănătății și siguranței individuale.

A treia temă de consens o reprezintă justiția. Întârzierea procesului de modernizare a acestui domeniu dovedește o dată în plus că esența tranziției este culturală. Poate că, în nici o altă componentă a societății românești nu a apărut mai clar dificultatea de autoreglementare a unui domeniu. Mai mult, în sistemul de justiție s-a manifestat cea mai veche tară a societății românești, cea care a indus întârzierea istorică a țării noastre: înlocuirea autorității instituțiilor cu cea a persoanelor. Împiedicarea creării unei memorii instituționale poate fi considerată o eroare de parcurs democratic. Tema justiției este esențială pentru societatea românească deoarece încrederea cetățenilor în instituțiile statului se sprijină pe autoritatea acestora și nu pe puterea pe care o au. Iată de ce, controlul societății asupra sistemului de justiție trebuie să crească, și, implicit, autoritatea sa.

Pe de altă parte, dacă Mecanismul de Cooperare și Verificare (MCV) instituit odată cu aderarea României la UE are patru obiective clare, astăzi, prioritatea reducerii corupției nu mai poate rămâne în limitele investigațiilor profesionale și imparțiale, ci trebuie să treacă la stabilirea de măsuri legislative corective. Astfel, o reevaluare a Codului Fiscal, o corecție a legislației privind achizițiile publice, un pachet legislativ referitor la așa-numita corupție mică din sistemele administrației publice, de asigurări sociale, din sănătate ori educație și nu numai, devin necesare. Acestea însă nu trebuie să gâtuie parcursul de evoluție, ci să consacre procedurile, ceea ce impune ca cei implicați să aibă atribuții simple și clare pentru a nu fi inhibați de teama crescândă a încălcării procedurilor. **Consensul social în România trebuie să privească limitarea puterii politice, reforma marilor sisteme publice și modernizarea instituțională a sistemului de justiție.**

Traducerea viziunii de mai sus este posibilă prin elaborarea, definitivarea ori aplicarea acelor strategii relevante care să răspundă simplu și direct necesităților societății Românești ca parte a Uniunii Europene.

Astăzi, în România, există mai mult de 80 de strategii sectoriale, iar pentru fundamentarea Acordului de Parteneriat mai mult de 20. Este un simptom al rătăcirii prin detalii de care instituțiile statului nu se pot elibera fără modernizare. Iată de ce, esența schimbărilor propuse pentru cei trei piloni: economic, instituțional și societal trebuie formulate clar, trebuie clarificate, corelate și așezate în matca schimbărilor pe care le are societatea. Abia atunci vom putea avea o bună guvernare.

O guvernare care să lanseze proiectul unei noi economii trebuie să se bazeze pe o serie de strategii naționale: O nouă politică industrială și energetică; Strategia națională pentru competitivitate; Strategia comună pentru educație și cercetare; O strategie integrată pentru dezvoltare regională și spațială; O nouă strategie pentru agricultură dezvoltare rurală;

O strategie pentru ocupare și pentru protecție socială; Strategia pentru modernizarea instituțiilor administrației publice; Strategia pentru dezvoltarea durabilă a mediului și resurselor; O strategie națională pentru societatea informațională; Strategia fiscal bugetară. Aceste strategii, alături de Programul de Convergență și Programul Național de Reforme, cele două documente elaborate în relația directă cu Uniunea Europeană, sunt documentele ale căror planuri de acțiune pot descrie drumul până la îndeplinirea celor trei obiective: convergența, modernizarea și consensul.

Dacă își va asuma un proiect național de progres, România poate deveni un competitor în Uniunea Europeană în care, astăzi, este doar o economie complementară.

IV. PREȘEDINTELE – GARANT AL SECURITĂȚII NAȚIONALE

Aflat într-un moment important al istoriei sale, poporul român are nevoie de un proiect național realist și pragmatic, apt să îmbine armonios inițiativa individuală cu spiritul civic modern și cu angajarea responsabilă. Acest proiect este menit să asigure românilor **prosperitate și securitate**, în condiții de deplină **libertate**. Securitatea națională nu poate fi concepută în afara respectării stricte a drepturilor individuale. Nu putem plăti prețul securității prin pierderea libertății cetățeanului, pentru că esența sistemului de securitate națională este păstrarea și apărarea valorilor și instituțiilor democratice. Nu poți spune că vrei să aperi și să păstrezi un set de valori și principii tocmai prin negarea acestora.

Securitatea națională este un atribut esențial al Președintelui. Ea reprezintă condiția fundamentală a existenței națiunii și a statului român și are ca domeniu de referință valorile, interesele și obiectivele naționale. Activitatea în calitate de președinte, în domeniul securității naționale, are ca scop fundamental promovarea, protecția și apărarea valorilor și intereselor naționale. Valorile naționale sunt elemente definitorii ale identității românești, prin protejarea, promovarea și apărarea cărora se asigură condițiile esențiale ale existenței și demnității cetățenilor și a statului român, în conformitate cu prevederile Constituției. Funcția prezidențială are drept misiune preservarea, protejarea, apărarea și promovarea, prin toate mijloacele legitime, a valorilor pe baza cărora națiunea română își construiește prezentul și viitorul, prin care își garantează existența și identitatea, valori pe temeiul cărora se integrează în comunitatea europeană și euroatlantică și participă la procesul de globalizare.

Programul meu reprezintă un demers major în această direcție și este focalizat, ca proces și finalitate, către garantarea securității individului, a vieții sale și a familiei, precum și către garantarea securității națiunii și statului român. Preocupările privind securitatea națională, ca dimensiune esențială a responsabilităților prezidențiale, includ creșterea bunăstării, în care scop sunt necesare eforturi urgente, sistematice și eficiente menite să asigure diminuarea substanțială a decalajelor față de statele dezvoltate din spațiul comunitar.

Derivând din prevederile constituționale privind obligațiile Președintelui României în calitate de parte a puterii executive, comandant al Forțelor Armate, președinte al CSAT, responsabil pentru politica externă și pentru non-partizanatul justiției, eforturile mele în materie de securitate națională vor viza, cu prioritate, următoarele domenii și activități: siguranța cetățeanului, securitatea publică și apărarea națională. CSAT va contribui la creșterea calității în activitatea de informații, contrainformații și protecție, precum și la gestionarea eficientă a crizelor, în conformitate cu normele de conduită ale comunității europene și euroatlantice.

Instrumentul fundamental care dă forță și valoare atribuțiilor prezidențiale, în acest domeniu, îl reprezintă strategia de securitate națională, un concept integrator al unui ansamblu de decizii, planuri, măsuri și acțiuni menite să prevină și să contracareze eficient riscurile și amenințările ce pun în pericol valorile și interesele naționale, precum și pe cele care dau identitate și unitate construcției europene și comunității euro-atlantice. Strategia de securitate națională integrează ansamblul politicilor publice interne cât și activitatea de politică externă, diplomatică, cea a instituției militare și a forțelor de ordine publică, activitatea structurilor de informații precum și a altor agenții guvernamentale care au responsabilități în domeniu. Integrarea și armonizarea eforturilor vizează atât cadrul național, cât și dinamica relațiilor în spațiul comun de securitate și apărare european și euroatlantic.

Diplomația este prima linie de apărare a securității naționale. România trebuie să fie un campion al respectării și dezvoltării unui cadru normativ internațional care să garanteze suveranitatea și integritatea teritorială a națiunilor. De aceea, revigorarea rolului țării noastre în cadrul Organizației Națiunilor Unite, inclusiv prin conturarea unei voci ascultate în procesul de reformă și de adaptare a ONU la realitatea contemporană, mi se pare esențial și prioritar. De asemenea, România trebuie să-și întărească permanent profilul în cadrul alianței Nord-Atlantice, să participe activ și substanțial la întărirea legăturilor euro-atlantice, să fie o prezență inteligentă și coerentă în dialogul transatlantic. În condițiile în care segmente importante ale granițelor României reprezintă și frontiera estică a celor două organizații, NATO și UE, România trebuie să-și conjuge eforturile cu cele ale aliaților pentru consolidarea unui flanc estic și sud-estic al alianței care să garanteze stabilitatea în această parte a Europei, iar în acest sens dezvoltarea parteneriatelor strategice mai ales a celor cu SUA și cu Polonia, trebuie să capete noi dimensiuni și o nouă substanță.

Capacitatea de apărare teritorială a României trebuie întărită, iar alocarea de resurse bugetare suplimentare necesare rețehnologizării și instruirii trebuie să devină o prioritate. Trebuie să generăm o nouă dezbatere națională asupra ansamblului instituțional al securității naționale, a rolului și funcțiilor forțelor armate ale României, a structurii de forțe necesare asumării angajamentelor viitoare, atât în plan național, cât și în plan internațional. Aplicarea conceptului de SMART Defence trebuie să capete noi dimensiuni, prin căutarea atât a complementarităților tehnologice, cât și a cooperării în domeniul achizițiilor, întreținerii și a instruirii în domeniul militar

Securitatea României nu se poate realiza doar pe teritoriul național, ci are și o dimensiune internațională. Într-o lume din ce în ce mai interconectată, securitatea statelor devine indivizibilă, iar efectele unei stări de turbulență se resimt în tot sistemul. De aceea, trebuie să gândim foarte atent opțiunile și capacitățile necesare asumării unor angajamente internaționale, astfel încât forțele armate române să fie pregătite tehnic și teoretic pentru misiuni în afara teritoriului național.

Eforturile vizând construcția europeană și consolidarea democrației în Europa,

extinderea NATO și a Uniunii Europene, deschiderea frontierelor, intensificarea fluxurilor de persoane, mărfuri, servicii și capital, precum și dezvoltarea tehnologică, au creat premise favorabile pentru racordarea noilor democrații la zona de prosperitate și securitate euroatlantică. Pentru România, aceste fenomene, coroborate cu situația sa geopolitică, se constituie în oportunități strategice importante. La nivel regional, în Europa centrală, de est și de sud-est, persistă și sporesc în intensitate stări de tensiune și conflict, determinate de dispute mai vechi sau mai noi de natură politică, ideologică sau geopolitică, etnică sau religioasă, teritoriale sau separatiste, de contestare a frontierelor existente, precum și de criminalitatea transfrontalieră. Revigorarea politicii imperialist-hegemonice a Rusiei, geneza periculoasă a unor ideologii revizionist-revanșarde bazate pe naționalism extremist, populism, xenofobie și rasism, pe ideologii totalitare, generează amenințări directe la adresa securității naționale și securității umane pentru România și pentru regiunea în care trăim. Deși probabilitatea unui conflict militar de amploare planetară continuă să rămână redusă, conflictele regionale care afectează parteneri ai comunității euro-atlantice tind să crească în intensitate și frecvență. În același timp, există riscul ca state membre ale Alianței de pe frontiera estică a NATO și UE să devină victimele unor provocări, agresiuni sau acțiuni destabilizatoare.

Într-o lume multipolară și instabilă, marcată de tendințe de confruntare ce pot să dea contur unui nou tip de război rece, riscul unor violente conflicte militare regionale, intra și inter-statale, devine pregnant. Recrudescența acestora în regiuni tradiționale precum Orientul Apropiat, Asia Centrală și Africa Sub-Sahariană, este însoțită de acutizarea tensiunilor și explozia de violență din Europa de Est, generată de noua politică agresivă a Federației Ruse la adresa statelor care au ales calea cooperării euro-atlantice. Ca urmare, la nivel global, lumea a devenit mai conflictuală, atât în spectrul confruntărilor militare, cât și în cel al terorismului, violențelor sociale sau religioase.

Iată de ce trebuie să dezvoltăm capacitățile noastre de răspuns și gestiune a riscurilor neconvenționale, a amenințărilor asimetrice sau a operațiunilor de război „hibrid”, pe care le vedem răspândindu-se cu o viteză foarte mare. Coordonarea și cooperarea instituțiilor cu responsabilitate în domeniul securității naționale în combaterea acestor vulnerabilități trebuie întărită, iar comunicarea cu societatea civilă, autoritățile locale și populația în general, trebuie intensificată. **Prioritățile de acțiune în domeniul securității naționale trebuie să vizeze în principal următoarele obiective și direcții:**

- guvernare competentă, eficientă, coezivă național;
- construcția unei capacități naționale de apărare suficientă și credibilă;
- inițierea și participarea la crearea unei capacități regionale NATO-UE de apărare în zona Mării Negre;
- inițierea unui proces european vizând lichidarea conflictelor înghețate din zona Mării Negre;

- menținerea unui sistem național eficient de contracarare a terorismului și participarea activă la efortul antiterorist internațional;
- revigorarea eforturilor privind construcția sistemului securității interne și de management al crizelor;
- participarea la construcția sistemului de apărare antibalistică regională;
- dezvoltarea sistemului de contracarare a agesiunilor cibernetice, informatice și informaționale;
- creșterea gradului de protecție a infrastructurilor critice.

În plan intern, trebuie să asigurăm cetățenilor protecția libertății și a prosperității lor. Fără o eficientizare a luptei împotriva criminalității și a infracționalității, atât la nivel macro social, cât și la nivel micro social, liniștea la care are dreptul fiecare cetățean român nu poate fi asigurată. Trebuie să manifestăm **toleranță zero față de toate actele infracționale**, fie ele mari sau mici, tocmai pentru a asigura pe cetățenii României de faptul că viața, bunurile și bunăstarea lor sunt apărute.

În acest scop, instituțiile abilitate să protejeze securitatea cetățeanului vor mobiliza toate resursele (umane, materiale și financiare) pentru prevenirea și combaterea infracționalității de orice fel și pentru gestionarea eficientă a situațiilor de urgență, având în vedere următoarele obiective fundamentale:

- creșterea continuă a gradului de siguranță a cetățeanului atât în mediul rural, cât și în mediul urban;
- îmbunătățirea cooperării polițienești privind combaterea criminalității transfrontaliere, precum și a criminalității comise de cetățenii români în străinătate;
- reducerea birocrăției și eficientizarea structurilor care asigură securitatea cetățeanului și redirecționarea din aparatul funcționează către structurile operative ale acestora;
- analizarea și îmbunătățirea cadrului legislativ care reglementează competențele în domeniile ordinii și siguranței publice, situațiilor de urgență și ale activităților instituției prefectului;
- elaborarea, promovarea și implementarea unor politici și programe privind pregătirea profesională, creșterea calității vieții personalului în vederea re consolidării statutului polițistului, jandarmului, pompierului, precum și al celorlalți funcționari publici din aceste structuri.

În ceea ce privește aderarea la spațiul Schengen, chiar dacă etapa de evaluare tehnică

a României s-a finalizat cu rezultate pozitive, iar rapoartele misiunilor de evaluare au evidențiat că țara noastră îndeplinește toate criteriile prevăzute de legislația în domeniu, funcționarea mecanismului specific aderării nu trebuie neglijată. Menținerea, la nivelul cel mai înalt, a respectării tuturor criteriilor de aderare la spațiul Schengen și continuarea îndeplinirii măsurilor recomandate de experții misiunii de evaluare Schengen (Sch - Eval), survenite în urma vizitelor de evaluare, vor demonstra seriozitatea și angajamentul României față de securizarea granițelor UE.

În concluzie, constatăm că mediul de securitate al României a devenit relativ fluid în ultimii ani, de aceea trebuie refăcut cadrul conceptual și programatic al securității naționale. Este necesară redactarea unei „Cărți albe a securității naționale”, document care să facă atât inventarul provocărilor din noul mediu de securitate, cât și al răspunsurilor pe termen mediu și lung pe care le avem de dat acestor provocări, pentru a putea trece rapid la redactarea unei noi strategii de securitate națională, care să stea la baza documentelor sectoriale și instituționale ce decurg din aceasta. Trebuie să intrăm într-o nouă cultură a securității naționale, a implicării în acest domeniu a tuturor instituțiilor statului român, în primul rând a Parlamentului, care trebuie să devină un factor activ și principalul for de dialog în materie. Totodată, trebuie intensificat și aprofundat dialogul pe teme de securitate națională și cu mediul de afaceri, cu societatea civilă și sfera academică, pentru a avea toate viziunile și energiile latente din societatea românească angrenate în acest domeniu complex.

V. RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI POLITICA EXTERNĂ

Președintele României reprezintă statul român în toate relațiile acestuia cu partenerii externi. Este, de aceea, foarte important să clarifice de la bun început care este viziunea lui cu privire la locul României în lumea contemporană. În viziunea mea, evoluțiile internaționale din ultimele luni ridică noi provocări și obstacole în calea României, dar și noi oportunități pentru sporirea rolului politic, strategic și economic al țării noastre în etapa următoare. Pentru asta însă, avem nevoie de o nouă viziune, de înțelegerea și de afirmarea clară a interesului național în anii care urmează. Trebuie să ne adaptăm și să răspundem provocărilor, să depășim obstacolele și să ne păstrăm principiile și valorile.

România este un stat de nivel mediu. Ne putem considera cea mai mare dintre țările europene mici, sau cea mai mică din țările mari ale UE. România este un stat de graniță, atât al NATO, cât și al UE, deopotrivă o graniță terestră, cât și un segment important de graniță fluvială – gurile Dunării - și maritimă, pe coasta de vest a Mării Negre. Șubrezirea “armistițiului” dintre Occidentul euro-atlantic și Rusia face din această graniță de est un punct nodal pentru securitatea întregii Europe și proiectează România într-o nouă situație strategică. România este prin excelență spațiul care poate asigura echilibrul strategic între puterile euro-atlantice și cele euro-asiatice. Această poziție aparte a țării noastre reprezintă nu numai un risc, ci și o oportunitate, atât pentru România, cât și pentru aliații și partenerii ei din NATO și UE. România poate beneficia însă de acest amplasament strategic de prim rang dacă și numai dacă devine componenta unui front strategic pe linia străvechiului drum al chihlimbarului, unind Marea Baltică cu Marea Neagră.

Avem nevoie pentru asta de un nou statut în cadrul ambelor organizații, NATO și UE, precum și de un complex de relații internaționale globale care să fructifice la maximum potențialul României și poziția geo-strategică a țării noastre, între care relativa independență energetică a României, singura de acest fel în toată Europa centrală și orientală. Avem nevoie ca vocea clară a unui nou președinte, legitim și respectat atât de concetățenii săi, cât și de comunitatea internațională, să exprime poziții lipsite de echivoc, idei coerente și proiecte care să aducă valoare adăugată ansamblului de acțiuni ale Uniunii Europene.

Avem nevoie de o nouă viziune atât a obiectivelor și direcțiilor de dezvoltare ale relațiilor internaționale ale României, cât și a factorilor care concură la această dezvoltare, asupra modalităților și stilului în care acești factori acționează. Pentru a realiza aceste deziderate trebuie să căutăm căi de acțiune eficiente și orientate către rezultate, să dinamizăm proiectele în curs și să găsim proiecte de viitor, să recalibrăm mecanismele instituționale care concură la desenarea și executarea politicii externe. Din punctul meu de vedere, diplomației și diplomaților trebuie să li se recunoască rolul și locul pe care îl au, atât la nivel conceptual, cât și în cel al deciziei și execuției.

În primul rând, trebuie să dăm o nouă dimensiune **diplomației economice**. Componenta economică a diplomației trebuie întărită, profesionalizată și integrată coerent în politicile publice din România. O a doua dimensiune este cea a întăririi rolului și locului **diplomației parlamentare**, atât prin diversificarea contactelor parlamentare, cât și prin adâncirea celor existente, pe de o parte, dar și prin încărcarea cu mai multă substanță a acțiunilor de diplomație parlamentară. În acest domeniu cooperarea și colaborarea dintre legislativ și executiv este esențială, iar locul diplomației este central. O a treia dimensiune este cea a întăririi permanente a **legăturilor cu românii din afara granițelor** – atât cu cei din comunitățile istorice din vecinătatea noastră, cât și cu cei care au ales să trăiască în Europa sau pe alte continente. În imensa lor majoritate, aceștia sunt membri cu drepturi depline ai societăților în care trăiesc și trebuie considerați și ca ambascadori ai românilor în societățile de adopție sau reședință.

Este de datoria unui nou președinte ca, împreună cu Parlamentul și cu Guvernul României, să deschidă calea unei dezbateri naționale aprofundate pe aceste teme. Trebuie să regândim ansamblul relațiilor instituționale care concură la formularea și executarea politicii externe. Politica externă nu trebuie să fie expresia voinței și viziunii unei singure persoane, ci trebuie să fie proiectată și implementată în consens de toate acele instituții care au vocația și calificarea să o facă. Ministerul de Externe și serviciul diplomatic trebuie să redevină factorul central de reflecție și acțiune în politica externă a României. Parlamentul României, Senatul în special, trebuie să reprezinte catalizatorul dezbaterilor pe temele de politică externă care să valorifice atât potențialul său politic cât și resursele creative ale societății civile reprezentate prin institutele sau asociațiile cu vocație de securitate și politică externă. Tot Parlamentul și Guvernul României trebuie să pună la îndemâna instituțiilor abilitate, în frunte cu Ministerul de Externe, mijloacele materiale și umane, indispensabile realizării acestor obiective. Președintele trebuie să realizeze și să exprime consensul tuturor acestor factori și voința națiunii.

România nu poate și nu trebuie să cultive o viziune selectivă și fals concurențială în complexul de raporturi de alianță și parteneriat pe care a reușit să-l creeze în ultimele două decenii. Parteneriatul strategic cu SUA este o componentă esențială a acestei rețele, dar asta nu presupune minimizarea altor parteneriate de acest tip, cum ar fi cel cu Franța sau cu Polonia; apartenența noastră la NATO nu e concurentă, ci complementară în raport cu apartenența noastră la UE; participarea noastră la aceste două mari organizații nu anulează, ci întărește necesitatea unor politici sub-regionale inteligente și coezive; interesul național predominant față de UE și NATO nu exclude, ci potențează dezvoltarea unor raporturi reciproc avantajoase pe plan global – evident, în respectul deplin al politicilor agreate cu partenerii noștri strategici.

România trebuie să își creeze un profil european coerent, care să țină seama de interesele naționale dar și de experiența specifică a tranziției românești, cu toate bunele și relele sale, profil care să aducă România în locul pe care geografia și demografia sa l-au asigurat: nu putem avea pe de o parte a 7-a poziție ca populație și teritoriu, iar pe de altă parte o pondere politică și performanțe slabe în deciziile europene.

În primul rând, România trebuie să-și întărească poziția în interiorul Uniunii Europene, să fie mai activă în discutarea opțiunilor politice asupra prezentului și viitorului Uniunii Europene, trebuie să iasă din mentalitatea de țară candidată și să intre în starea de stat membru, cu voce ascultată și interese respectate. Avem o provocare majoră în fața noastră, cea a primei Președinții (pentru România) a Uniunii Europene, în 2019, provocare căreia trebuie să-i răspundem cu toate energiile și concentrarea de care e nevoie pentru a ne achita cu succes de această onorantă sarcină.

În interiorul Uniunii, România trebuie să își întărească relațiile bilaterale cu partenerii europeni tradiționali, în primul rând să dea un nou impuls parteneriatului strategic cu Franța și relației cu Germania. Privind și din perspectiva numărului mare de cetățeni români aflați pe teritoriul lor, cooperarea specială cu Italia, Spania și Marea Britanie trebuie valorificată la potențial maxim. Trebuie căutate noi dimensiuni ale parteneriatului strategic cu Polonia. Fără o dinamică coerentă a relațiilor intra-europene, eforturile noastre în Uniune nu pot avea rezultatele scontate, nu pot fi eficiente și nu pot, în final, să promoveze cu maximă eficacitate interesele naționale. Pe de altă parte, trebuie să fim conștienți de faptul că Tratatul de la Lisabona, cadrul legal al funcționării actuale a Uniunii Europene, este doar un document de parcurs, și nu unul care va guverna Uniunea pentru o lungă durată de timp. De aceea, este necesar să ne pregătim ideile și opțiunile pentru viitorul Tratat, printr-o amplă dezbateră națională, dezbateră din care punctul de vedere al unui președinte echilibrat, competent și responsabil nu poate să lipsească.

A doua componentă esențială a arhitecturii de politică externă a României este statutul său de membru al Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, cea mai de succes alianță politico – militară a contemporaneității. De la intrarea sa în NATO, acum 10 ani, România și-a îndeplinit rolul său cu maximum de profesionalism, cu sacrificii umane și materiale, cu conștiința că valorile alianței sunt parte a sistemului nostru de valori.

Provocările aflate acum în fața alianței sunt multiple: gestionarea securității statelor membre, aportul său la creșterea stabilității internaționale și pregătirea conceptuală a apărării în fața amenințărilor viitorului. Aceste amenințări au revenit de curând în vecinătatea României, care a fost astfel împinsă în prim planul opțiunilor strategice ale NATO pentru perioada imediat următoare. De claritatea și de promptitudinea răspunsului nostru la inițiativele organizației depinde în cea mai mare măsură nu doar statutul României ca aliat util NATO, ci și consolidarea propriei noastre securități. În timpul conflictului din fosta Iugoslavie, România a știut să se comporte ca un membru NATO *de facto* și să reprezinte un pilon de stabilitate și echilibru în întregul spațiu sud-est european. Azi, când România este membru cu drepturi depline al Alianței, este cu atât mai necesar să nu precupețim eforturile vizând întărirea acesteia. Pe toate aceste coordonate, România are capacitatea și chiar obligația unor răspunsuri lipsite de echivoc, are rezervele de energie umană și intelectuală care să-i permită o voce clară și puternică.

Relația transatlantică nu poate fi concepută în afara jaloanelor Parteneriatului Strategic cu Statele Unite. Dacă, în materie securitară și politică, rezultatele Parteneriatului Strategic

se regăsesc inclusiv în teren, trebuie să găsim ideile și domeniile care să genereze o dinamică susținută și sustenabilă în domeniile de cooperare economică, tehnologică și științifică, domenii în care este loc de expansiune a cooperării și a colaborării.

Coerența relației bilaterale cu SUA în contextul relațiilor multilaterale la care suntem parte comună este esențială, putând genera astfel sinergii virtuozose, sinergii care să aducă acel dinamism și intensitate a relației româno-americane dorite de noi toți.

România nu poate avea succes global fără a avea coerență și eficiență în regiunea în care trăiește. Și aici suntem sub imperiul dimensiunii noastre specifice - România este cel mai mare stat membru al Uniunii Europene, ca suprafață și populație, din Europa de Sud-est. Ea poate și trebuie să devină un pivot al cooperării regionale și un catalizator al proiectelor de viitor ale acestei regiuni. Fără o viziune clară și o acțiune coerentă în aria sa regională, România nu poate să-și valorifice potențialul și resursele astfel încât să poată susține relansarea economică și dezvoltarea pe care românii ne-o cer.

Un loc privilegiat, atât din perspectivă istorică cât și național-identitară, îl are relația noastră specială cu Republica Moldova. Semnarea de către guvernul de la Chișinău a Acordului de asociere cu Uniunea Europeană evită transformarea Moldovei într-un prizonier al conflictului transnistrean și deschide noi posibilități de cooperare bilaterală, de aprofundare a legăturilor și de dezvoltare a proiectelor comune, atât la nivel guvernamental, dar și al autorităților locale sau chiar a entităților individuale, fie ele economice, academice și de cultură. Iar involuția recentă a raporturilor dintre țările noastre și Federația Rusă, precum și parteneriatul care se schițează între Rusia și Ungaria, face din aceste proiecte comune un imperativ al interesului național. Rolul nostru trebuie să fie de promotor, de facilitator și de catalizator al deschiderii Republicii Moldova către UE, pentru a țese acea rețea care să ancoreze viitorul în Europa al tuturor celor ce trăiesc peste Prut. Sprijinul semnificativ sporit pe care Guvernul României l-a acordat în ultima perioadă Guvernului Republicii Moldova creează premisele unei aprofundări de substanță a parteneriatului politic și economic. În această perspectivă se conturează sporirea rolului strategic al României în contextul politicii de echilibru și de securizare a frontierelor între spațiul euro-atlantic și cel eurasiatic.

În acest context, zona Mării Negre are o importanță deosebită, și trebuie să revină în agenda prioritară de politică externă românească. Obiectivul prioritar al acestei politici trebuie să fie menținerea controlului UE și NATO asupra Mării Negre și a gurilor Dunării. Consolidarea relațiilor bilaterale, dar și a cadrului multilateral al cooperării subregionale este azi mai mult decât oricând o prioritate pentru noi. Președinția în exercițiu a Organizației de Cooperare Economică la Marea Neagră trebuie să fie un succes.

România trebuie să reafirme permanent necesitatea respectării principiilor de drept internațional, în primul rând cel al inviolabilității frontierelor. De aceea, o rezolvare rapidă a crizei din Ucraina, dar și readucerea pe agenda internațională a problemelor generate de așa-numitele „conflicte înghețate” din aria de vecinătate a României, sunt prioritare pentru

generarea unui mediu de stabilitate și dezvoltare în vecinătatea noastră estică. Trebuie să spunem clar și cu forță – **prețul păcii și al stabilității nu trebuie plătit de către victimele agresiunii, ci de către agresori**. Rezolvarea acestor conflicte nu se poate face în afara cadrelor stricte ale dreptului internațional, prin negociere și acceptare de către părți a rezultatelor negocierii, și nu prin presiune, forță și recurgere la subversiune.

În plan regional, nu trebuie să uităm parteneriatul româno-turc – relație dinamică și complexă, care are baze istorice și repere de viitor. Relația noastră cu Turcia are nevoie de o permanență de dialog, de dezvoltare și de găsim noi domenii de cooperare. De asemenea, relația cu Georgia trebuie lărgită din noua perspectivă oferită de semnarea acordului de asociere la UE.

România are interese și obligații în zona Orientului Mijlociu și a bazinului de Sud al Mediteranei, în primul rând datorită comunităților de cetățeni români sau de origine română care trăiesc în această arie aflată în permanentă schimbare. Trebuie să facem toate eforturile ca vocile moderației să fie auzite, ca drepturile individuale să fie respectate și dezvoltate, ca pacea să devină o realitate pentru un spațiu de care ne leagă nu numai istoria, dar și prezentul. Nu trebuie să acuzăm „Primăvara arabă” pentru „Iarna neagră” ce pare să fi coborât în Libia, Siria și Irak, ci tocmai regimurile de dictatură negate prin voința popoarelor din aceste țări. Nu trebuie să ne negociem valorile fundamentale ale democrației în schimbul unei stabilități de suprafață, nu trebuie să acceptăm că prețul liniștii este exprimat în represiune. Trebuie să fim parte integrantă, cu idei și mijloace, în soluționarea problemelor imense cu care se confruntă această zonă, să fim, încă mai mult decât am fost, activi și creativi în proiectarea unui viitor stabil, liber și prosper pentru toți locuitorii acestei zone, inclusiv pentru cetățenii de origine română.

România trebuie să recunoască noua arhitectură internațională, care a devenit multi-polară și multi-direcțională. Relația istorică cu R.P. Chineză trebuie dezvoltată pe toate laturile sale, iar parteneriatele strategice cu Japonia și Coreea de sud, precum și parteneriatul extins cu India, trebuie să fie permanent analizate și aprofundate. Totodată, afinitatea culturală și lingvistică cu țările din America Latină trebuie transformate într-o relație de substanță, care să cuprindă un dialog politic permanent, schimburi economice diversificate și relații culturale solide. Alături de acestea, dezvoltarea relațiilor economice cu țări din Asia și Africa poate oferi un potențial suplimentar de expansiune economică pentru producția și capitalul autohton.

Problemelor globale nu li se pot da decât răspunsuri globale, de aceea, România are nevoie să-și reafirme vocea în cadrul Organizației Națiunilor Unite. În aceste timpuri în care provocările sunt multiple și dificile, este tot mai multă nevoie de dialog și schimb de idei, de întărirea principiilor și a prevederilor Cartei ONU.

Ca președinte al României, voi urmări obiectivele interne și externe, astfel încât acțiunea mea să exprime cu fidelitate voința și interesele tuturor cetățenilor țării, pentru a crea în comun acea forță solidară fără de care nu putem progresa.

